

*Найда Ю.**

МІЖНАРОДНИЙ РИНОК ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ 2008-2009 РОКІВ

2008 рік увійде в історію як рік неспокою та контрастів. Ріст кількості прибуваючих туристів радикально сповільнився у всьому світі у зв'язку з несприятливою економічною ситуацією, а саме: обмеженням кредитних ресурсів, поглибленням світової економічної кризи, підвищенням цін на товари та нафту та різкими коливаннями обмінних курсів провідних світових валют. Все це підірвало довіру як у споживачів, так і у виробників, тим самим поглибивши занепад сучасної міжнародної економіки.

Після 5%-ого зростання в першій половині 2008 року, ріст кількості прибуваючих туристів змінився спадом в другій половині (-1 %). Таким чином, кінцевий результат зупинився на позначці у 2% приросту, знизившись з 7 % в 2007 році. Зрозуміло, що надії на те, що ця негативна тенденція завершилася 2008 році і ситуація протягом 2009 року різко покращиться – химерні, якщо не сказати, утопічні. Прогнозується, що в кращому випадку кількість прибуваючих туристів залишиться на тому ж рівні, в гіршому ж – скоротиться.

Міжнародний ринок туристичних послуг протягом 2008 року [2,3]

- Кількість прибуваючих туристів склала 924 мільйонів, що на 16 мільйонів більше в порівнянні з 2007 роком, тим самим склавши зростання у 2 %.
- У результаті надзвичайно складної економічної ситуації, попит на туристичні послуги протягом року значно знизився. Останні шість місяців 2008 року, зокрема, показали різку зміну в тенденціях, де відсоток кількості прибуваючих туристів або не змінювався, або став від'ємним. В цілому, 5%-ий ріст між січнем і червнем поступився 1%-ому зниженню в другій половині року.

- Показник росту був негативним за минулі шість місяців 2008 року як в Європі (-3 %), так і в Азії (-3 %), де спад відчувається ще істотніше, оскільки в цих регіонах у першій частині 2008 року ріст складав +6 %. З іншого боку, показники Америки (+1 %), Африки (+4 %) і Близького Сходу (+5 %) мають позитивні значення в другій половині року, хоча і спостерігається істотне уповільнення у порівнянні з початком року.

- Протягом року в цілому, всі регіони, окрім Європи, відзначалися позитивними показниками. Кращі показники зареєстровані на Близькому Сході (+11 %), в Африці (+5 %) та Америці (+4 %).

- В Європі такі невтішні результати є причиною зниження попиту зі сторони туристів на Північну та Західну Європу, а також на Південну та Середземноморську Європу.

- Зростання показника в Азії та регіоні Тихого океану (+2 %) далеко не такі, які спостерігалися в 2007 році (+11 %). Вищезгадані середні результати в Південно-Східній (+4 %) і Південній Азії (+4 %) не були достатніми аби компенсувати різке вповільнення росту Північно-Східної Азії (+0.4 %), а в Океанії цей показник взагалі став від'ємним (-1.5 %).

- Щодо Америки, то в серпні спостерігається поживлення з боку прибуваючих туристів до США (Північна Америка покращила свій результат на +3 %), а також непогана

* студентка 4 курсу відділення «міжнародні економічні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Заблоцька Р.О.

активність спостерігалася в Центральній та Південній Америці. Карибський басейн був чи не єдиним субрегіоном світу, що покращив свій результат у 2008 році в порівнянні з аналогічним періодом 2007 року. Однак цей показник був доволі скромний (0.1 % в 2007 році в порівнянні з 1.2 % в 2008 році).

- Близький Схід продовжив тенденцію 2007 року, набираючи все більших обертів популярності серед туристів, і його показник у 11 % був найвищим серед результатів всіх інших регіонів (дані не точні, тому можливо будуть внесені поправки).

- Зростання Африки у 5 %, хоча й удвічі менше за аналогічний період 2007 року, але все ж таки було порівняно позитивне протягом другої половини року. Слід відзначити популярність саме Північної Африки [3].

Для внутрішнього туризму, що має велике значення, поки точних результатів немає, однак експерти прогнозують, що спостерігатиметься більш-менш подібна тенденція. Величина доходів від міжнародного туризму поки точно не встановлена, однак очікується, що вони скоротилися, оскільки попит на туристичні послуги знизився.

- Незважаючи на загальне сповільнення, деякі туристичні центри показали позитивні результати в 2008 році – особливо Гондурас, Нікарагуа, Панама, Уругвай, республіка Корея, Макао (Китай), Індонезія, Індія, Єгипет, Ліван, Йорданія, Марокко та Туреччина.

- Зниження попиту на туристичні послуги підтвердили також ряд авіакомпаній, оскільки знизився попит на перельоти. Однак, протягом листопада спостерігалася поживлення пасажирів на 2.2 % (проти +7.4 % в 2007 році): результати очевидно погіршилися в останній місяці року. Оскільки ємність збільшилася на 3.9 % через зменшення попиту зі сторони пасажирів, то перевезення вантажу знизилися з 77 % в 2007 році до 76 % протягом листопада 2008 року.

- Дані, представлені готелями протягом 11 місяців, як повідомляє Deloitte, підтверджують вищезгадані тенденції. Показник наповненості готелів знизився в усіх регіонах, крім Близького Сходу (+2 %) і Центральної та Південної Америки (+0.6 %).

- The UNWTO Confidence Index був найнижчим за всю його історію, відлік якого почався в 2003 році. Майже 300 членів Групи фахівців UNWTO дали 2008 року загальну оцінку 98, що на 45 пунктів нижче минулорічної.

Прогнози на 2009 рік [1]

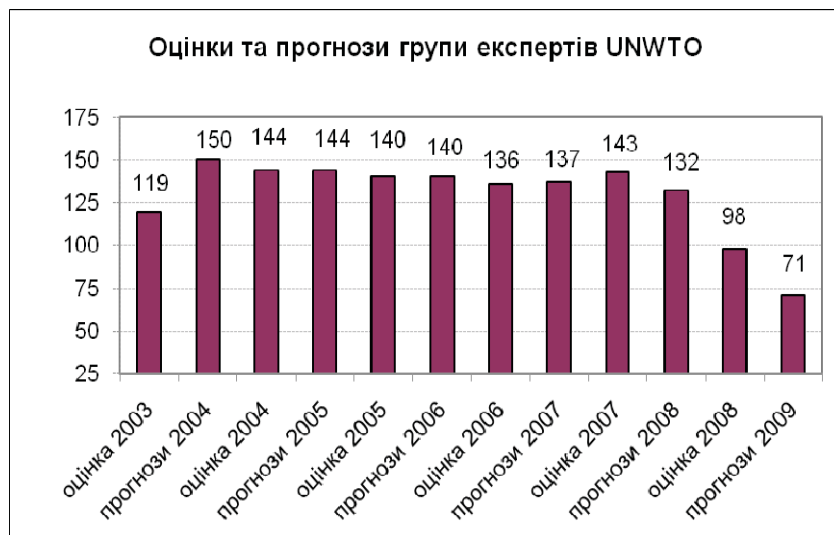
- Економічний спад, разом з сьогоднішньою недовірою, надзвичайною нестійкістю ринку продовжуватимуть негативно впливати на ринок туристичних послуг в першій половині 2009 року.

- На 2009 рік, Група фахівців з туризму UNWTO прогнозують подальше зниження оцінки, що складе 71 пункт.

- UNWTO очікує, що міжнародний ринок туристичних послуг буде перебувати в застої (0 %) або навіть трохи зменшиться протягом року (-1 % до -2 %). Але картина може змінитися. Все це залежить від стану світової економіки. Якщо економіка почне відродження раніше, ніж очікується, то показники рівня міжнародного туризму могли б зрости в 2009 році, однак, якщо стан економіки погіршуватиметься і надалі, то і сьогоднішній прогноз себе не виправдає, оскільки показники будуть нижчими.

- На ряду з Америкою Європа стане найбільш «непривабливою» для туристів, оскільки більшість її вихідних ринків уже перебуває або вступає в рецесію. В Азії та Тихоокеанському регіоні очікується, що показники будуть позитивними, хоча буде спостерігатися подальше вповільнення в порівнянні з результатами останніх років. Те ж саме стосується Африки та Близького Сходу.

- З огляду на глобальну невпевненість і економічну ситуацію, що склалася, UNWTO буде більш системно та наполегливо контролювати події на міжнародному ринку туристичних послуг.

Щодо України, то фахівці прогнозують, що потік туристів на територію нашої держави з країн Західної Європи 2009 року може збільшитися. Девальвація гривні і зміцнення долара та євро, що відбулося останнім часом в Україні, зроблять нашу країну більш привабливою для гостей із-за кордону [6]. На сьогоднішній день Україна знаходиться на 22-му місці за туристичними потоками у Європі, і, на думку іноземних фахівців, у найближчому майбутньому привабливість для іноземців нашої країни повинна підвищитися. Деяко скептичніше висловлюють свою думку українські аналітики на рахунок привабливості України в туристичному аспекті у 2009 році. Теоретично, збільшення потоку туристів в Україну з країн Західної Європи можливе, адже в перерахуванні на долари відпочинок у нас у країні буде коштувати дешевше. При цьому потрібно враховувати той фактор, що в Україну в основному їздять відпочивати росіяни, а потік туристів із Заходу досить невеликий. Отже, розраховувати на те, що європейці раптом відкриють для себе Україну, навряд чи варто [4].

Європейці ж, якщо й знизять ціни, то незначною мірою, зате Єгипет і Туреччина вже демонстрували методіку тимчасової шари. До речі, і Європа не стоїть на місці. Вже на сьогоднішній день провідні мережі готелів в Європі знизили ціни «за ніч». Так, прикладом, мережа готелів Travelodge скоротила в середньому ціни від 75 до 44 доларів за ніч до кінця 2008 року, а цієї весни Travelodge буде пропонувати готельні номери в 15 британ-

ських містах всього по 14 доларів за ніч. У цілому вже сьогодні найбільші знижки пропонують і готелі в таких містах, як Париж, Дублін, Амстердам і Прага. Дубайські готелі також змушені різко знизити ціни на одну третину. Поки що серед європейських міст, не враховуючи Києва та Москви, найбільш дорогим для туристів залишається Париж, де за добу беруть у середньому 191 євро з людини. Що стосується заповнюваності готелів, то цей показник найбільший у Лондоні – 81%.

Варто зазначити, що крім вищезгаданих відомих «старожилів» туристичного бізнесу, що вже давно зарекомендували себе, активно розвивається і вдосконалюється ринок туристичних послуг африканських країн. Як приклад можна навести Лівію, де стратегія розвитку туристичного сектора прийнята на 2008-2012 роки і направлена на залучення в країну 1.5 мільйонів туристів щорік. Не дивлячись на світову економічну кризу, Лівію відвідують все більше туристів. Стратегія, за допомогою якої влада Лівії хоче перетворити країну на один з головних туристичних центрів світу, спирається на підготовку і просування місцевого туристичного сектора, збільшення числа готелів, масову рекламу відпочинку в Лівії, крім того, створення законодавчої бази, що регулювала б процес залучення інвестицій в місцевий туризм, розробка програм, направлених на збереження природних, історичних і археологічних ресурсів та захист їх від розкрадання й неправильного використання. Найближчими роками в Лівії буде створено більше 7,5 тисяч нових готельних номерів (в середньому – по 1.5 тисяч в рік) і 22.5 тисяч робочих місць в індустрії туризму. Програма розвитку туризму в країні також передбачає активне використання місцевих туристичних ресурсів для збільшення кількості гостей країни, збереження місцевої культурної спадщини і національної ідентичності, створення туристичних агентств, організацію фестивалів і ярмарків, відкриття туристичних офісів Лівії в іноземних державах. Передбачається також привести в порядок лівійські бальнеологічні курорти.

Як бачимо, туристичний бізнес навіть в кризовий період не стоїть на місці, а намагається активно розвиватися. І фінансова криза – це шанс для країн, туристичний ринок яких розвинений не на всю потужність. Оскільки високорозвинені країни вимушені змінювати свою цінову політику, що є не таким вже й легким завданням, а тим більше процесом, і надавати послуги того ж високого рівня, але за нижчими цінами, не кожен погодиться, то на міжнародну арену можуть вийти нові привабливі туристичні центри. До таких країн можна віднести і Україну. Звісно, ми не є новачками в цьому бізнесі, проте низка «але» нам заважає стати провідним постачальником туристичних послуг на теренах СНД та країн Європи.

Динаміка та структура туристичного ринку України засвідчує наявність низки тенденцій та проблем, які суттєво впливають на конкурентну позицію вітчизняних туристичних підприємств. Серед них слід відзначити надмірні маркетингові витрати, які включають витрати на розбудову інфраструктури, просування вітчизняного туристичного продукту на зовнішні ринки, втрати, пов'язані з надмірною бюрократизованістю державного регулювання [5]. Досягнення мети інтегрування України в сучасну світову туристичну систему потребує налагодження ефективної взаємодії зі Світовою організацією торгівлі, укладання нових базових угод про партнерство і співробітництво з ЄС, державних капіталовкладень у розвиток інженерної, технічної інфраструктури, проведення ефективної рекламної діяльності для популяризації країни в цілому, розкриття можливостей туристично-рекреаційного потенціалу її окремих міст та регіонів.

Література

1. UNWTO World Tourism Barometer – Volume 7 №1, January 2009
2. UNWTO World Tourism Barometer – Volume 6 №3, October 2008
3. UNWTO Highlights 2008 Edition

4. Л.Москаленко «Чи буде туризм в Україні під час кризи», журнал «Тур Правда» 29.12.2008
5. Н.А. Гук «Розвиток регіональної системи міжнародного туризму в Україні», автореферат - К. 2008
6. О.Мужчина «Слабка гривня корисна для туризму», Finance.ua 27.12.2008
7. П.В. Мельник, Г.Г. Старостенко «Напрями удосконалення оподаткування туристично-рекреаційної діяльності»
8. Постанова КМУ «Про затвердження Державної програми розвитку туризму на 2002-2010 роки» (від 29.04.2002 № 583) // www.zakon.rada.gov.ua
9. Указ Президента України «Про Основні напрями розвитку туризму в Україні до 2010 року» (від 10.08.1999 № 973/99) // www.zakon.rada.gov.ua
10. http://news.turmir.com/news_17029.html